Q. SERENI SAMONICI, DE MEDICINA, PRAECEPTA saluberrima, per D. Cæsarium, ab omnibus quibus scatebant mendis, probè ac diligenter emaculata.

ITEM Q. RHEMNII FANNII Palæmonis, de ponderibus & mensuris, liber vtilissimus.

AD LECTOREM.

Præscripsit vitæ finem natura creatrix
Vnicuiq; fato, quem superare nequit.
Sed medicûm præstans ars, naturæq; ministrûm
Finem contingas, qua ratione, docet.

PARISIIS
Apud Simonem Colinæum.
1 5 3 3

VITA SERENI SAMONICI.

Q. SERENVS SAMONICVS Gordiani iunioris præceptor fuit. Cuius meminit Spartianus in Caracalla, his verbis, Occisi sũt & in balneis plures, & in cœnis. Inter quos Samonicus Serenus, cuius libri plurimi ad doctrinam extant. Macrobius quoq; Saturnalium tertio, carmina quædam de vrbibus deuocandis in libro quinto Reconditorum Samonici Sereni reperisse se ait. Supersunt hodie hi hexametri, præcepta Medicinæ continentes.

Membrorum series certo diducta tenore
Vt stet, consimilis medicinæ defluat ordo.
Principio celsa de corporis arce loquamur:
Phœbe salutiferum (quod pangimus) assere carmen,
Inuentúmq; tuum prompto comitare fauore.
Túq; potens artis reduces qui tradere vitas
Nosti, atq; in cælum manes reuocare sepultos,
Qui colis Ægeas, qui Pergama, quiq; Epidaurum,
Qui quondam placidi tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces, atq; inclyta templa petisti,
Depellens tetros præsenti numine morbos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi sæpe roganti
Firmasti, cunctum teneris expone papyris.

Capiti medendo. Cap. I.

Balsama si geminis instillans auribus addas,
Tũ poteris alacrem capitis reparare vigorẽ.
Vel quæ septenis cẽsentur gramina nodis,
Vtiliter nectis, vel corno ex arbore sertum,
Pulegiúmve potens vna super aure locabis,
Aut illud misto recoquens clementer aceto,
Cauta nare trahes, seu visco lintea nexo
Inducis fronti, seu tritæ gramina mentæ.
Spongia cum tepidis annexa liquoribus hymbris
Profuit, aut hedera ex oleo colata vetusto,
Profuit & cochleis frontem tractare minutis.
Si nocuit cerebro violentia solis aperto:
Sæpe chelidonia ex acido perducta liquore
Sanauit, prosunt & amica papauera somno,

Si prius in lento madefacta terantur oliuo.

Hemicranio medendo. Cap. II.

Portio si capitis morbo tentetur acuto,
Allia diuersam lana contecta per aurem
Inducta prosunt, & eodem balsama pacto.
Allia vel ternis piperis terna addita granis,
Trita linis, certam dabit hæc tibi cura salutem.

Porrigini depellendæ. Cap. III.

Est insensibilis morbus, sed noxia forma,
Cum caput immensa pexum porrigine ningit,
Copia farris vti frendentibus ædita saxis.
Hanc poterit maluæ radix decocta leuare.
Aut tu fœniculum, nitrúmq;, & sulphura viua
Contere, deinde caput permistis ablue cunctis,
Furfuribúsve nouis durum miscebis acetum,
Ut varios crines tali des vnguine puros.
Prodest & tarda demptus testudine sanguis,
Et prodest cedro demissus ab arbore succus.
Desinet interea glomerari farrea nubes,
Cessabitq; grauis crebræ porriginis hymber.

Capillo tingendo. Cap. IIII.

Vos pudet ætatis lõgæ, quos sancta senectus
Offendit, cupiũt properos abscõdere canos,
Et nigrum crinem fuco simulare doloso.
His prodest acri contrita cupressus aceto,
Vel frons lentisci, vel tristia poma sabuci,
Lumbrici quoq; terrestres miscentur oliuo,
Et iuuenem præstant rediuiuo flore capillum.

Præterea niueum poterit depellere crinem,
Rhesina ex facili cæra viscóq; coacta. *
Ad rutilam speciem nigros flauescere crines,
Vngento cineris prædixit Tullius author.
Si prægnans artus captiui soricis edit,
Dicuntur fœtus nigrantia lumina fingi.

SCHOLIA.

*Rhesina cum aspiratione scribendũ, mihi quidem nõ impropriè videtur. Nam Græcis est ῥητίνη, vnde apud latinos nomẽ ipsum deductũ videri potest. Ac proinde & author hoc loco, & Martialis lib.3. tam primam quam penultimã eius vocis producũt, græcam secuti originem. Quid faciem tingis? Nam certè nõ potes illos Rhesina, veneto nec resecare luto. Quãuis Iuuenalis dixerit, resinata iuuẽtus. Quod autẽ apud Græcos penultima quoq; producatur, testatur versus ille apud Nicãdrũ in Alexipharmacis καὶ δ' ἀπὸ ῥητίνης τερμινθίδα πολλάκι πεύκης.

Phthiriasi arcendæ. Cap. V.

Noxia corporibus quædam de corpore nostro
Progenuit natura volens abrumpere somnos
Sensibus, & monitis vigiles incendere curas.
Sed quis nõ paueat Pherecydis fata tragœdi, *
Qui nimio sudore fluens animalia tetra
Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.
Sylla quoq; infœlix tali languore peresus
Corruit, & fœdo se vidit ab agmine vinci.
Sæpius ergo decet mordax haurire sinapi,

De Sylla hoc: queãdmodũ pedi culari mor bo (quẽ Gr

εἰφθειρία-σιν appel-lãt) interie-rit, habes pręter alios nõ paucos & ipſũ Pli-niũ libr. 7. cap. 44.

Vel nitro, ac ſale permiſtis acidóq; liquore
Laxatis (vt ſint ſimul allia) tangere corpus,
Aut lachrymis hederę, aut ſucco perducere cedri.
Quinetiam furfur miſto medicatur aceto.
Vnda maris ſendes capiti deducit iniquas.
Et quicquid crebri defendit ſylua capilli.

SCHOLIA.

✱ Tragœdum dicit Pherecyden, non qui eſſet, ſed qui exitũ habuerit penè tragicũ, vtpote pediculorũ morbo abſumptus, id quod præter authorem teſtatur & Laërtius & Suidas. Plinius tamen ſcribit illũ expiraſſe ſerpentũ copia è corpore eius erumpẽte. Vide Plinium ipſum lib. 7. cap. 51.

Prurigini, papulis, & ſcabiei arcendis. Cap. VI.

Illotus ſudor, vel copia nobilis eſcæ
Sæpe graui ſcabie correptos aſperat artus.
Ergo lutum prodeſt membris adhibere fricatis,
Quod facit ex aſino ſiccatus corporis humor.
Nec pudeat tractare fimum, quem bucula fudit.
Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis,
Sic pauidum corpus dextra parcente foueto.
Proderit ex oleo puluis, quem congerit altè
Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.
Conuenit hinc tepido ſita tradere corpora ſoli.
Feruentes papulas oleo curato liquenti,
Aut acido Baccho miſcebis farra lupini,
Atq; hinc in calido percurres membra lauacro.
Pruritus autem ſalſos leuat humor aceti,

Ex aſino corporis, figuratè dictũ, pro ex corpore aſini p Hypallagen.

Aliàs prurientes.

Pruritus ſalſos, intellige eos pru-

Siue maris rebidi sudor, cochleæq; minutæ,
Quarum contactu perimetur acerba libido.

ritus qui ex phlegmate, falso proueniunt.

Phrenesi, & capiti purgando. Cap. VII.

EXvitio cerebri Phrenesis furiosa mouetur,
Amissásq; refert frendens amentia vires,
Siue calens febris iactatos excedit artus,
Siue meri gustus, seu frigoris efficit aura,
Conuenit his calidis pecudum pulmonibus aptè
Tempora languentis medica redimire corona.
Illotis etiam lanis suffire memento.
Ceritum sæpe horrendi medicantur odores,
Atq; ideo sanos etiam curarier est par.
Purgatur cerebrum mansa radice pyrethri,
Vngitur & succis, dederit quos parua sabucus,
Expressúsq; hederæ mandatur naribus humor,
Aut mistum rutæ in cerebrum stillatur acetum.
Non semper præsens dolor est sanabilis ægro,
Cura magis prodest venturis obuia morbis.

Dicitur & sambucus.

SCHOLIA.

Apud Iuuenalem & Martialem phrenesis legitur, penul. pro. quasi ita apud græcos scripta ea vox habeatur φρένησις, *cum tamen græcis rectius sit* φρενῖτις. *Vnde & Her. Barbarus vocem illam corruptè cum scribi tum legi apud dictos poetas suspicatur.*

Cura magis prodest &c.

Sic Persius. Venienti occurrite morbo. In quam etiã sententiam ita apud Ouidium legitur. Principijs obsta, sero medicina paratur, Dum mala per

longas inualuere moras.

De fluore capillorum, & maculis capitis tollendis. Cap. VII.

DEffluit expulsus morbo latitante capillus,
Si raro lauitur, seu vis epota veneni,
Seu salamādra potēs, nullisq; obnoxia flammis,
Eximium c[illegible]tis tactu deiecit honorem.
Nonnunq̄ variant maculæ, paruisq; parumper
Orbibus aspersum ducit noua vulnera tempus,
Vipereæ pellis cinerem bis apponito rebus,
Roboreásve pilas vrsino iungito seuo,
Vel testudineo mala permulceto cruore.

Humoribus, & perfrictionibus medendis. Cap. IX.

De humoribus & per frictionib9, id est de humorib9 per frictis, hoc est congelatis frigoris vi.

SAepe ita peruadit vis frigoris, ac tenet artus,
Vt vix quæsito medicamine pulsa recedat.
Si ranam ex oleo decoxeris, abijce carnem,
Membra foue, parili sanat ratione rigorem
Vrticæ semen, perceptáq; frigora vincit.
Et ceruina potest mulcere medulla rigorem.
Decoctum raphani semen cum melle vorabis,
Siue fel vrsinum tepefacta dilue lympha.
Proderit hoc potu, seu cassis ostrea testis
Vsta dabit cinerem, qui pro sale sumptus in escis
Deducit gelidum tepefacto vertice virus.
Nonnullus liquidum sumit mulsúmq; sinapi,
Atq; palato agitat pariter retinénsq; voménsq;. *
Allia nonnulli mandunt, oleíve liquore

Ostrea fœminino genere dixit, quo etiā genere nomē ipsum vsurpatū est, cū ab Au. Gellio, tum à Macrob.

Perfundunt calido cerebrum nasique latebras.
Quidam lactucæ credunt prodesse sapores.
Curandi modus hic & suauis & vtilis idem est.

SCHOLIA.

Atque palato agitat, id est, γαργαρίζει, gargarizat περιφραστικῶς dixit palato agitat, vel si mauis ὁριστικῶς.

Elephantiasi propellendæ. Cap. X.

Est elephas morbus tristi quoque nomine dirus,
Non solum turpãs infandis ora papillis,
Sed cito præcipitans funesto fata veneno.
Huic erit aduersus cedri de cortice succus,
Mustellæque cinis, vel fusus sanguis ab illa.
Nonnulli dixere serum prodesse bibendo.
Mentastri folium potu appositúque salubre est.
Nec frustra bulbos & sulphura iungis aceto.
Præterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis, varias sic vngere frontes.
Cerusam & chartam (quam gens Ægyptia mittit)
Thura simul miscéque oleum, quod flore rosarum
Conditum est, sine sic faciem, sic redde salutem.

SCHOLIA.

Hoc genus morbi ita appellatũ est à similitudine cutis elephantorum, videlicet quòd qui eo vitio laborant, cutem habent similem elephantorum cuti. Vulgus medicorum lepram vocat, cum tamen lepra aliud sit corporis vitium ab elephantiasi, siue elephãte, siue elephantia, quo modo Celso dicitur.

Cutis, & faciei vitijs, & impetigini propellendis. Cap.XI.

INuida ſi maculet faciem lentigo decoram,
Nec prodeſſe valent naturæ dona benignę,
Erucam atq; acidum laticem ſimul illine malis.
Proderit & bulbus mellis dulcedine victus,
Crudáve dulcacido miſcebis rapa liquori.
Sanguine vel leporis morbus delabitur oris.
Frons ſalicis cum flore ſuo contrita medetur.
Sepiolæ cineres ex oſſibus omnia tollunt,
Cygnæos adipes hilari miſceto Lyæo,
Omne malum properè maculoſo ex ore fugabis.
Horrebit ſi liuor atrox, aut nigra cicatrix,
Attrito ſapone genas purgare memento,
Rugarum ſulcos lentiſci maſtiche tendens.
Si verò vitium eſt quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſalina,
Seu folio platani, quod manſum mane vorabis.
Fœda fluunt curui quæ p[illegible]menta cameli,
Vrentur, cinerémq; dabunt, iungentur aceto
Maſcula thura ſimul, diuinâq; cura valebit.

Dulcacidū compoſitū nomen ab authore videt ex dulci & acido.

Sapone, id eſt ſmegmate. Saponis inuentū habes apud Pli. lib.8.ca.12.

Aurium vitijs ſuccurrendis. Cap.XII.

CVm ſæuus teneras dolor altè ſauciat aures,
Fraxinea in flāmis fundit (quē talea) ſuccū,
Inſtillas, ſiue obſcœnos ex virgine rores,
Aut ſuccum ex folio, dederit quem populus alba,
Sæpe chelidoniæ rapidum ſociatur acetum,
Adiunctóq; nitro procedit cura ſalubris.

Mentastri liquor expressus conducere fertur,
Infectum violis oleum bene consulit auri.
Annosa rubros si legeris arbore vermes,
Ex oleo tere, sic tepidos infunde dolenti.
Si verò obtusa sensus remoretur in aure,
Lumbricos terræ, seuúmque ex ansere rauco
Excoque, sic veterem poteris depellere morbum.
Félque bouis surdis etiam prodesse loquuntur,
Si iungas olidæ graue quod minxere capellæ.
Si verò incautas animal penetrauerit aures,
Proderit admisto pauidi fel muris aceto.
At si lympha nocens peruaserit, Anseris aptus
Immittetur adeps ceparum non sine succo,
Qui grauis est oculis, sensum tamen auribus auget.
Vis & Phœbigenæ diuinam discere curam *
Sitque vel annosis confecta doloribus aures,
Allia tum septem numero, septémque lupinos
Punicea dabis in testa, tum delphica frons his
Addatur, misto totum ferueścat aceto,
Doctus eris tepidos illinc immittere rores.

SCHOLIA.

Vis & Phœbigenæ. *Circen Deam audis hic describi, cuius in herbis maxima fuit potentia. Vnde & ab Homero libro decimo Odyssex, herbarum perita decantatur. Ideo autem Phœbigenam, hoc est, Solis filiam, appellatam opinor, quòd sol herbas maturet, eisque potentiam & vires influat suo calore.*

Oculorum dolori mitigando. Cap. XIII.

Svmma boni est alacres homini cõtingere visus,
Quos quasi custodes, defensoréſque pericli
Prospiciens summa natura locauit in arce,
Sic tamen vt nullos paterentur desuper ictus,
Atq; supercilio pauidi reteguntur opaco.
Sed dolor immeritum lumen si forte lacessit,
Lana madens oleo noctu connectitur apte,
Viuentisve nepæ lumen gestatur amicum.
Ex folio caulis cineres, confractáq; thura
Et laticem Bacchi fœdæ cum lacte capellæ
Desuper induces, atq; vna nocte probabis.
Hyblæi mellis ſucci cum felle caprino
Subueniunt oculis dira caligine pressis.
Vettonicæ mansus siccabit lumina succus.
Si tenebras oculis obducit pigra senectus,
Expressæ marathro guttæ cum melle liquenti
Detergere malum poterunt, vel vulturis atri
Fella, chelidoniæ fuerint queis gramina mista.
Hæc etiam annosis poterunt succurrere morbis.
Fel quoq; de gallo mollitum simplice lympha
Exacuit puros dempta caligine visus.
Vina Chelidoniæ parili ratione iugantur
Efficiúntq; suo præclaros vnguine visus.
Aspera quinetiam mulcent & rupta reducunt.
Si genus est morbi, miserum quod lumen adurit,
Hic calor infuso mitescit lacte canino.
Anguibus ereptos adipes ærugine misce,

Hãc herbã Plinius ita vocari tradit, q̃ Vettones in Hispania eam inuenisse credantur. A Dioscor. alia à betonica, quæ vulgo dicit, describitur βεττονική ab ipso dicta in verbo κίστρον.

Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
Si vero horrendum ducent glaucomata peplum
Spiritus alterius prodeſt, qui grana cumini
Pallentis mandens viſus exhalat in ipſos.
Si tumor inſolitus tuſis, & gliſcit * *in annis,*
Turgentes oculos vili circumline cœno.

*Forte inanis.

Dentium vitio, & oris fœtori medendo. Cap. XIIII.

HAud facile eſt acrem dentis tolerare dolorē,
Quo magis eſt æquū medicā pernoſcere curā.
Cum Baccho violas decoxeris, ore teneto.
Manſus item prodeſt ſuccis oleaſter acerbis,
Hinc oſcedo fugit, linguæ quoq; vulnera cedunt.
Cum vino piper & nitro tepidum inde dolenti.
Sæpe chelidoniæ ſucco vel lacte capellæ
Saneſcunt dentes, aut tauri felle iuuantur.
Aut acidi latices clauſo voluuntur in ore.
Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris.
Lentiſcus myrtúſq; emendant oris odorem.
Quod vero aſſumpſit nomen de dente fricando,
Ceruino ex cornu cinis eſt, aut vngula porcæ
Torrida, vel cinis ex ouis, ſed non ſine vino,
Muricis aut toſti, vel bulbi extincta fauilla.
Ambitioſa putas, ſunt iſta ſalubria cunctis.
Exeſos autem dentes ſi forte queraris,
Vre fimum muris, patulis & hiantibus adde.
Vel cinerem dentis ceruini extinguere aceto
Conuenit, atq; cauis immitere partibus apte,

Oſcedo oris graueolētiā hoc loco ſignificat. Alijs ꝓ oris vitio accipitur, qđ & oſcitatio dicitur. vide Aulū Gel. lib. 4. cap. 20.

De dēte fricādo. vnde latinis dētifriciū dicit̄ græcis ὀδοντότριμμα dictū eſt.

Patulis & hiātib⁹, ſubaudi dētib⁹

Prodest & puluis lumbrici corpore tosto
Ora ambusta cibo sanabis lacte canino.
Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha,
Dentibus vt firmum possis seruare vigorem.
Si vero infandum proserpit ad intima vulnus,
Permisceto salem parili cum pondere thuris,
Hinc tractato locum, miram experiere medelam.
Hæc siccata dabit molles, & fracta farinas,
Huius & attritu tetrum mulcebitur vlcus.

Hæc, subaudi medela, id est commistio.

Vuæ, faucibus, collo, & quæ mollienda sunt, medendis. Cap. XV.

AEgrescunt teneræ fauces, cum frigoris atri
Vis subijt, vel cum ventis agitabilis aer
Vertitur, atq; ipsas flatus grauis inficit vndis,
Vel rabidus clamor fracto cum forte sonore
Planum radit iter. sic est Hortensius olim
Absumptus, causis etenim confectus agendis
Obticuit, cum vox domino viuente periret,
Et nondum extincti moreretur lingua diserti.
Ergo omni studio quæres inhibere dolorem.
Simplicibus lymphis confunditur aereum mel,
Additur excussus niuea similagine furfur:
Decocta hæc clauso simul exercentur in ore.
Præterea fauces extrinsecus vngere prodest
Vrsino & tauri seuo, cerisq; remissis,
Omnia quæ geminis æquabis lancibus ante.
Disce etiam miram ex humili medicamine curam.
Actiaco melli iungas agreste papauer,

Teneras ideo fauces dicit q pařū ferre, ac pati possint

*Aereum mel. Sic Vir. lib. 4. Geor. Hacten⁹ aerei mellis cœlestia dona. vide Pli. lib 11. c. 12.

Remissis, id est, liquefactis.

Actiaco, id est, attico.

Decoctúmq; simul mandes, mansúmq; vorabis.
Criniti porri radices quinq; coquantur,
Hinc aqua non feruens voluatur fauce sonora,
Nec tamen in stomachū descendat gutta patentē.
Si verò afflictam langor deiecerit vuam,
Tunc horas aliquot pronus recubare memento,
Aut illam puluis tosti releuabit anethi,
Aut cinis ex cochlea, vel torrida brassica flammis.
Anginam verò mistum sale poscit acetum, *
Quod refert clauso versatum agitare palato.

SCHOLIA.

*Aliter hic versus legitur, nēpe hoc modo, Verū angina sibi mistum sale poscit acetum. Alioqui κατὰ ὑπαλλαγὴν ordinem immutes necesse est.

De rigore ceruicis. Cap. XVI.

At si ceruices, duratáq; colla rigebunt,
Mira loquar, geminus mulcebitur vnguine (poples,
Hinc lōgū pariter neruos medicina seq̄tur.
Anseris aut pingui torpentia colla fouebis.
Illinitur valido multum lens cocta in aceto,
Aut capræ fimus, & bulbi, aut ceruina medulla.
Hoc etiam immotos flectes medicamine neruos.
Quos autem vocitant tolles, attingere dextra
Debebis, qua gryllus erat pressante peremptus.

Tussi, & cholerę medendis. Cap. XVII.

Noxia si penitus cholerûm sæuire venena
Perspicias, cocta lactucæ fronde leuabis.
Proderit & caules assumere sæpe madentes.

Cholerū genitiuus est pluralis χολερῶν græca flexione cuius nominatiuus est χολ

αἱρα, & ipse numer⁹ pluralis. Dicit tamẽ & χοαἱρα numero singulari, & plurali itẽ χολἱραι Quod nam autem vitij genus sit, vide Celsum.

Interdum fauces tussi quatiuntur atroci,
Allia tum sumes decocta, & melle perunctá,
Semina vel rhaphani permisto dulcia melle.
Aut si fraxinea semen de fronde reuellis,
Interiora vora vetitus contingere dente.
Ouum melle teres domitum feruentibus vndis,
Marrubiúmve potens, hæc faucibus optima sumes,
Frænabisq́ grauem facili medicamine tussim.

Digestioni, & stomacho medendo. Cap. XVIII.

Qui stomachum regem totius coporis esse
Contendunt, vera niti ratione videntur.
Huius enim validus firma tenor oĩa mẽbra.
At cõtra eiusdem franguntur cuncta dolore.
Quin etiam (nisi cura iuuat) vitiare cerebrum
Fertur, & integros illinc auertere sensus.
Lactucæ semen nigræ quod lignea pila
Triuerit, admisto ieiunus sumito melle,
Sed cochlear trino gustu tibi sufficit vnum,
Aut tritum semen rhaphani, mulsúmq́ iuuabit,
Siue duæ partes absinthi, & tertia rutæ
Decoctis potantur aquis, siliquǽq́ madentes,
Semina vel marathri fœtæ cum lacte capellæ.
Pulegium quoq́ decoctum curabit amicè,
Et potu, & fotu stomacho conducit acetum,
Seu cochleas vndis calefactas ac prope victas
Suppositis torre prunis, vinóq́ garóq́
Perfusas cape, sed prodest magis esse marinas.
At male digestis si crapula sæuiat escis,

Ex pipere, & calida florem de rore marino
Ebibe, seu salibus piper adde & tenue cuminum:
Quæ coctis tinges epulis, & rapta vorabis.
Aut cubitum pergens succum cape tristis anethi.
Ventriculus mergi raptus, sal tritus & vstus
Pane super tosto, piperis quoq; puluere multo
Miscentur, capies diuinum munus in istis.
Proderit hoc stomacho, dictas & concoquet escas,
Grana peregrini piperis diffindito quinq;
Niliaco melli, quæ mane inserta capesses.

Dictas, hoc est paulo superius expositas & indicatas.

Felli, vomitui, vel phthisi arcendis. Cap. XIX.

Lvtea si crescunt, & cunctis noxia fella,
Allia parua noue & piperis tot permole grana
Quæ cyatho diluta gari mandésq; bibésq;,
Hæc iterum septena capis, post deniq; quina.
Præterea caules frondet si parua sabucus,
Decoctos sale permisces, ac iungis oliuum,
Tunc capis, ac tali auxilio fella horrida purgas.
Prosunt & pelagi latices, quos pondere iusto
Dulcibus associas lymphis, melliq; liquenti,
Et niueus prodest ex vbere succus asellæ,
Si tepido vino infundas, ac mella pipérq;.
At vomitum radix narcissi pota mouebit.
Si vero phthisis annoso sedet improba morbo,
Intritas vino cochleas hausisse iuuabit,
Proderit & veteris seui pila sumpta suilli.
Carne asinæ seuóq; capræ medicina salubris.

Iusto, hoc est æquali.

Pila pro pilula hoc loco ponitur, qđ grecis dicitur καταπότιον.

Mammis sanandis vel stringendis. Cap. XX.

VBera fœcundo multum lactantia succo
Sæpe sibi noxæ nimium manando fuerunt:
Fæce igitur valida duri reprimentur aceti.
Post partum tumidas iniuste assurgere mammas
Interdum aspicies, harum mala commemoratur
Murinus fimus ex pluuio sedare liquore.
Sin autem clausus penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terræ turgentes iunge corymbos.
Sin castigatas studium est præstare papillas,
Ex hedera sertis ambas redimire memento
Protinus, & raptas fumis mandare coronas,
Anseris aut seuum pariter cum lacte tepente,
Aut ouum in luto tulerit quod garrula perdix.
Præterea pluuio decocta papauera rore
Hærebunt multis post dissoluenda diebus,
Vis & phœbigenæ cœlestia sumere dona,
Vbera cum tetris laniata doloribus horrent,
Nauis ramētum, & quæ nomine prassion herba est,
Et quæ vulgari sermone insana vocatur,
Græcus hyoscyamon propria scit dicere lingua,
Nec non & calami radix, lapathiq; legumen
Mista dabunt miras (experto crede) medelas.

Reiectioni cibi, aut sanguinis restringendæ. Cap. XXI.

SI stomachus nondum decoctas expuit escas,
Sed magis atq; magis vitiū reuomēdo valescit,

Allia cædemus, crebrúmq; trahemus odorem.
Sin etiam rutilus confertur pectore sanguis,
Sorbitio mentæ, rhaphanus vel cocta iuuabit.
Sæpe lapis teritur (specularem nomine dicunt)
Et mistis hauritur aquis, sistitq; cruorem.
Vritur interdum raptus de subere cortex,
Et cinis ex calido prodest epota lyæo,
Ouorum cinis, aut cochlearum, aut deniq; melis,
Aut mansus salicum fructus prodesse putatur,
Aut platani pilulas acri infundemus aceto,
Nullus erit sanguis, quem non cibus iste moretur.

Cinis fœminino genere pfert, nõ absq; Priscorũ, tũ poetarũ, tũ oratorũ exẽplo. Author Nonius Marcellus apud quem hic versus citatur. Cũ iã fulua cinis fueris &c.

Iecoris, & lateris vitijs medendis. Cap. XXII.

SI molles iecoris fibras dolor hauriet acer,
Protinus ex mulsa potãda elelisphacus herba
Sumitur & semẽ, quod fraxinus alta profudit, (est.
Vulturis atq; iecur vel ius perdicis apricæ.
Præterea simili drachma pix dura piperq;
Franguntur, sic in mollito puluere iuncta
Egelidis miscentur aquis, recreántq; bibentem.
Absinthi quoq; decocti potabitur humor,
Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
Accensum tinges lapidem stridentibus vndis,
Hinc bibis, aut aceris radicem tundis, & vnà
Cum vino capis, hoc præsens medicamen habetur.
Quid referam multis composta Philonia rebus?
Quid loquar antidotum varijs? quis ista requirit?
At nos pauperibus præcepta feramus amica.

ἐλελίσφακος, q̃ dicit herba græcis, apud latinos saluia dicitur.

Philõica arbitror legẽdum, à Philone medi-

co, de quo Celsus li.6. cap.6. Cuius meminit & Galenus non semel. Ergo cōposita philonia, id est compositiones ex varijs rebus cuiusmodi Philon conficere cōsueuerat, vt tamē ab vno hic omnes medicos intelligamus, qui circa medicinarū cōpositiones occupati fuerunt, & de his copiose scripserūt.

Nec non & iecoris quæretur fibra lupini.
Iungentúrque simul costum, foliúmque pipérque.
Quæ diluta mero dantur potanda Lyæo.
Est & vis morbi, quod telum commemoratur,
Cum subito dolor insanus furit incitus ictu,
Persicon huic potum è nuce traditur interiore,
Quæ mihi cura satis casu monstrante probata est.

Spleni curando. Cap. XXIII.

Quando Lien tumido circumligat ilia vinclo,
Et plenū splenis demonstrāt mēbra rigorem,
Mollibus ex hedera tornantur pocula lignis,
Hinc trahis assuetos æger quoscūque liquores,
Aut viridis coctorum holerum potabitur vnda.
Proderit exucto fluuialis hirudo cruore,
Siue myrica potens, seu ros cum pane marinus,
Aut hederæ succus potu appositúque iuuabit.
Necnon intactam ferro quam videris alnum,
Huic liber eripitur ferro sine, decoquitúrque,
Donec victarum pars tertia subsit aquarum.
Hinc medico potu pulsus dolor omnis abibit.
Nonnulli memorant consumi posse lienem,
Eruum si semper ieiuno sumpserit ore.
Arida ficus item feruente domatur aceto,
Et trita illinitur, vel splen apponitur hœdi.
Marrubium in vino potu prodesse loquuntur,
Præterea piper, ac nepitæ cum flore & anethum,
Capparis atque apium, buglossáque iungitur vnà

Pulegium, abrotanum nitida cum masticbe coctum.
Ac tbymbræ speciem (quam cõmemorat cepbaloton)
Prædixit spleni deus idem posse mederi.
Dulcia Plautus ait, grandi minus apta lieni.
Splen tumidus nocet, & risum tamen addit ineptum
Ut mibi sardois videatur proximus berbis,
Irrita quæ miseris permiscent gaudia fatis.
Dicitur exectus faciles auferre cacbinnos,
Perpetuóq́ꝫ æuo frontem præstare seueram.

Cum mastiche legẽdũ, nõ cũ mastice, quanq̃ mastiche vltimã ꝓductã habeat. Nam grecis est μαsιχη. Eam tamẽ contra naturã corripuit author, metri necessitate adactus.

Præcordijs sanandis. Cap. XXIIII.

LAnguida si duro turgent præcordia morbo,
Miscetur mulsæ farris sextarius vnus,
Necnon & lini tusum, siliquæq́ꝫ legumen.
Hæc decocta simul, nondúmq́ꝫ tepentia nectis.
Aut quæ poma Cydon Cretæis misit ab oris,
Cocta lines, durum vt possis mollire tumorem.
Ozima preterea, bulbi ve linuntur amari.
Proderit & lympbis corpus mersare marinis.
Quin etiam catulum lactantem apponere membris
Conuenit, omne malum trãscurrere fertur in illum.
Cui tamen extincto munus debetur bumandi,
Humanos quoq́ꝫ contactus mala tanta sequuntur,
Et iunctus vitium ducit de coniuge coniunx.
Quod superest tbridaci iunges ramenta carinæ,
Quódq́ꝫ decem ex rebus feci simul atq́ꝫ vocatur,
Mastichis addentur fractæ iam milia farra,
Talibus auxilijs præcordia tuta resident.

Mulsæ, subaudi aquæ, estq́ꝫ id genus potiõis qđ ex melle & aqua cõficitur. Vulg⁹ medonẽ appellat; græcis dicitur ὑδρόμελι. Quidã ocimũ & scribendũ & legendũ censẽt. Alij ozimum ἀπὸ τοῦ ὄζειν, hoc est, ab olendo. Et eãdem herbã nonnulli hodie basilicon appellant.

Author videt mastix ꝓ mastiche

in hoc lib. vbique potuisse vulgi more, legendū alios qui mastiches hoc loco fuerit.

Lumbis & renibus sanandis. Cap. XXV.

CVm sæuit penitis hærens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exultãtibus vndis,
Hoc poteris potu tristem superare dolorem,
Aut pice cum melli nitrum sulphúrq; & acetum
Succida lana rapit contacta calentibus iisdem,
Proderit hanc ægris crebro perducere membris.
Aut caput asparagi cum vino sume vetusto,
Seu mauis, appone: modus conducit vterq;.
Aut adipe mistum lumbis inducito sulphur,
Sæpe chelidoniam cum succo Palladis addes,
Farráq;, quæ tremulis prosunt sudantia flammis.
Fertur amygdalinæ succus nucis esse bibendus,
Pincitur, ac tepidis sorbebitur addita lymphis.
Aut tres ex vino cochleas feruescere coges,
Cúmq; suis domibus franges, piperis quoq; grana
Ter quinq; adiicias, potúq; iuuaberis illo.
Furfur item parca fuerit cum feruidus vnda,
Post oleo madidus, succis immittitur aptis,
Quæ vix passuris vrentes addito membris.
Prodest ceruinæ vehemens natura medullæ,
Nec nocuit ciceris cocti potasse liquorem:
Aut mistam teneris maluam contundito porris,
Contritúmq; simul cum mastiche cõfer anethum:
Quódq; decem rebus componi ex nomine clarũest.
His continge locum, Deus hæc mihi certa probauit.

Ventris dolori mitigando. Cap. XXVI.

SI dolor insanus tota deseuit in aluo,
Heminis tribus in lympha, tu decoque tritum,
In vino prius hyssopum, validam quoq; rutam,
Aut apium, donec pars duplex desit aquarum.
Potus erit medicus non detractante palato.
Præterea niuei sterilis testa vritur oui,
Quæ postq̃ in tetram fuerit conuersa farinam,
Et calidis potatur aquis, & pota medetur.
Nec non iungenda est vtero noua virga myricæ,
Illæsa hæc ferro terráq; intacta teratur.
Aut medio ventris prodest aspergere terram,
Quam signauerunt vestigia pressa rotarum.
Proderit & puluis facili sub cardine raptus.
Quin etiam ex lymphis tritum potare cuminum
Conueniet, quod iam nobis documenta probarunt.
Mẽta quoq; hoc pacto medicos dabit hausta sapores.
Cœliacos autem recreabis pane salubri,
Quem madido farre efficies, ac mollibus ouis,
Quorum testa fero prius emollescat aceto.
Refert & teretes bulbos mollire terendo,
Cúnq; his lenæi durum potare fluentum.

Vide Plí. li. 24. capit. 9. vbi de myrica loquitur. Quidã (inquit) grauis in medicina author virgã ex eadẽ fractã, vt neq; terrã neq; ferrũ attingeret, sedare ventris dolorẽ asseuerauit impositam. Idẽ Plí. lib. 29. ca. 3. de ouis, maceratis (inqt) cũ farina in pane subactis cœliaci recreantur.

Hydropisi depellendæ. Cap. XXVII.

COrrupti iecoris vitio vel splenis acerbus
Crescit hydrops, aut cũ siccatæ febre medullæ
Atq; auidæ fauces gelidum traxere liquorem,
Tum lympha interius vitio gliscente tumescit,
Secernens miseram proprio de viscere pellem.

Conueniet teneræ radix decocta ſabuci,
In geminis calidi cyathis potanda Lyæi,
Nec non & tepidis conuoluere corpus arenis.
Helleboro quoq; purgatur lymphaticus error,
Sæpe ſed adiuncto pelluntur noxia Baccho.
Eſt qui præualidum frixo ſale miſcet acetum,
Atq; olei ſucco refricans albentia membra.
Fraxineum ſemen cum Bacchi rore bibendum eſt,
Nec non appoſito curantur dropace membra,
Aut calido ſalicis radicem mollit Iaccho,
Unguine quo frangit vires languoris aquoſi.

De dropace Galenus li. 6. de bona valetudine: Vnguẽti (inquit) genus eſt, quod à græcis hodie δρώπαξ dicit, vtpote qđ & diſtribuẽdo ĩ corpus alimento & nutritioni cõducit.

Ventri molliendo. Cap. XXVIII.

*Sæpe cibi * ſpecie, vitio vel corporis ipſo,*
Potibus aut duris reſtricta morabitur aluus.
Uincetur talis mora, gramine Mercuriali,
Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
Prunáq; conueniunt, quæ mittit clara Damaſcus.
Multos præterea medici componere ſuccos
Aſſuerunt, pretioſa tamen cum veneris emptum,
Falleris, fruſtráq; immenſa numiſmata fundes,
Quin age, & in tenui certam cognoſce ſalutem.
Aut igitur tectum lana ſupponis alumen,
Aut edis in patinis teneræ decocta ſabuci,
Uel cum lacte capræ ſalſum mulſúmq; capeſſes.
Crede tamen potum meliorem lactis equini,
Dicitur hic validos aſinæ peruincere ſuccos.
Sylueſtris fici lachrymam prodeſſe loquuntur.
Quódq; ſatis melius verbis dicemus Horati

* Specie, id eſt qualitate.

Tectum lana. Tale videt indicare, imò deſcribere medelæ gen⁹, quale eſt, quod græci βάλανον vocant, noſtri glandẽ, medicorum vulgus ſuppoſitoriũ.

Mugilis, & viles pellent obstantia conchæ.
Sed cochleas prius est vrtica aut furfure pasci,
Purior hinc gustus noxa sine mouerit aluum.
Sæpe thalassomeli iunctum cumulauimus hymbri,
Hæc purgant, parili fuerint si pondere mista.

Solutioni ventris, & dysenteriæ compescendæ. Cap. XXIX.

TAm varij casus mortalia sæcla fatigant,
Vt sint diuersis obnoxia corpora morbis,
Sæpe etenim nimio cursu fluit impetus alui,
Frenat commisto cum feruet brassica vino,
Aut cerasi victum longo iam tempore pomum,
Succus aminææ vitis cum pane medetur,
Vel bene permistum calida potatur acetum,
Vile quidem facili facto, tamen vtile opinor.
Si lædunt medica data purgatoria dextra,
Adiecto piperis medicatur puluere calda.
Sin autem longo decurrent intima fluxu,
Atq; immane malum multo iam tempore gliscit,
Torridus ex vino cortex potabitur oui.
Ramentum niuei credunt prodesse elephantis.
Arbore pyramea cortex direpta coquetur
Axe sub æthereo, sic nigro mista lyæo
Immensum poterit potu retinere fluorem.
Numinis aut iussu cedrum cum mastiche misces,
Mollitámq; picem, & rasum de nauibus vnguem.
Languida quo fidens medicamine membra fouebis.
Proderit & pueris, quos dentis origo fatigat,

Pyramea hoc est Pyrami. Hęc aūt fuit morus, sub qua ille, dum Thysben amicā suā à fera dilaceratā credidit, sibi ipse

morte eius caussa cōsci uit. Hinc ar borē Pyra= meā nūc vo cat. Fabulā habes apud Ouidiū, li. 4 metam.

Castaneas coxisse nuces, & sorba vetusta.
Atq; apium, caulésq;, rubus quos fundit acuta,
Potio quæ fluidam consumpta morabitur aluum.

Lumbricis & tineis purgandis.

Cap. XXX.

Quid non aduersum miseris mortalibus addit
Natura? interno cum viscere tinea serpens,
Et lúbricus edax viuant inimica creáti:
Quod genus assiduo laniat præcordia morsu.
Sæpe etiam scandens oppletis faucibus hæret,
Obsessásq; vias vitæ concludit anhelæ.
Ergo cinis cornu ceruini proderit haustus,
Vel nepetæ tritum ex vino cum lacte capellæ,
Nec non & succus medici potatur aceti.
Prodest præterea cum Baccho persica frondis, *
Democritus memorat mentæ conducere potum,
Sumitur abrotonum, necnon & vile melanthum,
Allia per sese sanant, aut ius coriandri.
Quin & marrubium decoctum haustúmq; iuuabit,
Pulegiúmve potens, & agreste iugatur anethum,
Synthesis hæc prodest vnda mollita calenti.

Nepetę tri tū, id est ne peta trita, greca loqn di figura.
* Frondis recto casu dictū est, a lias frons. Nec hoc Ser uius fieri negat.

Colo sedando. Cap. XXXI.

Cvm colon inuisum morbi genus intima carpit,
Mande galeritā volucrē quā nomine dicunt,
Aut pauidi leporis madefacta coagula pota.
Siue apio nepetas tereti cum mastiche iungas,
Necnon & species ambas redolentis anethi,
Quarum decoctos patiens haurito liquores

SCHOLIA.

*Colon hic pro morbi genere eius itestini, quod proprie colon appellatur, quemadmodũ & à Plinio accipitur lib.26.ca.1.& cum prima eius dictionis syllaba naturaliter lõga sit, quippe quę Græcis ita scribitur, κῶλορ, ab authore tamen ea corripitur, metri fortassis caussa, vel quia id non animaduertit.

Vesicæ, & calculo purgando, & vrinæ prouocandæ. Cap. XXXII.

SI cui vesicæ tardus cunctabitur humor,
Hæc mora rumpetur vino perui cta vetusto.
Prodest ex paruis acinos potare sabucis,
Aut hederæ succum, aut lachrymosi trita sinapis.
Necnon rhesinas ex oricia terebintho
In speciem eruiliæ paruos glomerabis in orbes,
Quos ternos tepida mistos hausisse medela est.
Quondam etiam nimio præceps vrina fluento
Irrigat exuuias, obscœnoq́ꝫ inficit hymbri,
Ergo cinis prodest (hausto nepetæ quoqꝫ succo)
Ex vino muris tritus, vel lacte capellæ.
T um leporis cerebrum ex vino potare decebit.
Si dolor internam vesicæ concoquit aluum,
Subueniet radix frondosæ epota cypressi,
Pulegium ve potens domitum feruentibus vndis.
Si vero in lapides densis conuertitur humor,
Qui retinet cursus, gemitúmqꝫ dolore frequentat,
Saxifragam seu fontigenam succurrere credunt. *
Præterea semen myrti syluestris Iaccho,

*Saxifragã, quæ herba dicitur & saxifragũ, videtur fontigenã quoque appellare Serenus, quòd (vt Plini. author est li.22.ca.21.) eius natura est vmbrosas pe-

tras parietúmq; asp:gines,ac tōtiū maxie spec⁹ sequi

Atq; oleo mistum bibitur, nec desit acetum,
Vináq; sumantur fricto, condita cumino,
Siue palumborum capitur fimus acre ferorum,
Dulcacidis sparsum succis tritúq; solutum,
Nec non obscœnus capræ potabitur humor,
Obruit hic morbum, labefactáq; saxa remittit.

De conceptione & partu. Cap. XXXIII.

Irrita coniugij sterilis si munera languent,
Et sobolis spes est multos iam vana per annos,
Fœmineo fiat vitio res necne silebo.
Hoc poterit quartus magni monstrare Lucreti.
Sed natura tamen medicamine victa potenti
Sæpe dedit fœtus studio curante paratos.
Aut igitur leporis consumit fœmina vuluam,
Aut ouis in stabulis fractas cum ruminat herbas,
Pendentem spumam molli deducit ab ore,
Atq; illam memini misto potare falerno.
Mercurialis item capitur communiter herba,
Sic cubitum noctu coniunx festinet vterq;,
Atq; vbi iam certum spondet prægnatio fœtum,
Vt facili vigeat seruata puerpera partu,
Dictamnum bibitur, cochleæ manduntur edules,

Qui subaudi partus.

Aut qui olim menses minus octo moratur in aluo,
Irrumpit thalamos, & nexus soluit inertes.
Pulegij quoq; purgari tunc conuenit hymbre,
Cuius opem veram casus mihi sæpe probarunt.

Sentiat, sub audi fœmina siue mulier.

Quinetiam stercus supponunt vulturis atri,
Sentiat vt minime partus quam proximus vrget.

Oua etiam rutæ & fragili miſcentur anetho,
Quæ diluta ſimul vino, atq; exhauſta medentur.

Profluuio cuiuſq; ſanguinis, & matrici ſubueniendæ. Cap. XXXIIII.

SI modicus pleno manat de corpore ſanguis,
Subuenit, at nimius cum vita funditur ipſa.
Quapropter multo naris completa cruore
Cum fluit, attritus cimex conducit odore.
Lana madefit oleo, ſed nondum lauta roſato,
Hæc datur in nares: vel claudit denſius aures.
Contritis prodeſt cochleis perducere frontem,
Aut galli cerebro, vel ſanguine tinge columbæ.
Quod niſi ſupprimitur ſanguis, potãdus & ipſe eſt.
Præterea pharijs caput emetire papyris,
Detrahe quod ſupereſt, aliò genitalia necte.
Fœmineas prodeſt illinc vincire mamillas,
Menſtruus immenſo ſi profluit impete ſanguis,
Succida lana malos remoratur ſubdita curſus,
Mortua quinetiam producit corpora partu,
Sed quacunq; fluit vis immoderata cruoris,
Subereus cortex calidis potatur in vndis
Ante minutatim ſtudio vincente terendus.
Pulegij calido purgatur fœmina potu,
Sed ſi forte cruor clauſa cunctabitur aluo,
Aut molles nepitæ, aut rutæ quæcunq; bibentur.
Atſi puniceos fundit veſica liquores,
Marrubium ex paſſo tritum perfunditur vndis,
Hi poterunt hauſtus rutilum purgare colorem.

Subuẽit, id eſt auxilio ei prodeſt.

Lana nõdũ lauta, hæc eſt quæ lana ſuccida dicitur.

Studio hoc eſt opera & induſtria medici, propter tenacitatẽ corticis qua ita vincatur.

Relliquias partus eadem tibi detrahit herba.
Quòd si fœminei properabit sanguinis hymber,
Est qui frusta molæ percussu decutit vno,
Quorum aliquod lanis tectum ad precordia nectit,
Hæc simul incantans sisti debere cruorem.
Vt lapis ille viæ solitos iam destitit orbes.

Intersecādis, quę oculos impediūt. Cap. XXXV.

Mobilis hirsutas horret lasciuia setas,
Et gaudet rapto nudari rore pilorum,
Sed bona nonnunq̃ vellendi caussa videtur,
Corpora cum releuat, ratio manifesta salutis.
Nanq; oculos infesta pilorum tela lacessunt.
Quódq; illis dederat vallum natura tuendis,
Inde inimica seges validos deseuit in orbes.
Ergo locum crinis vulsi continge cruore,
Quē dat auis, tremulis simulat quæ pellibus alas. *
Præterea quascunq; voles auertere setas,
Atq; in perpetuum rediuiua occludere tela,
Corporibus vulsis saniem perducito ranæ,
Sed quæ parua situ est. & rauco garrula questu,
Necnon & stagnis cessantibus exul irudo *
Sumitur, & viuens samia torretur in aula.
Hec acidis vngit permista liquoribus artus,
Auulsámq; vetat rursus percrescere syluam.

* Vesptilio hæc auis est quā hic describit.

* Huiusmodi vnguētū, siue medicaminis gen⁹ apud Pli. li. 32. ca. 7. descriptū quoque inuenies, tū quod ex ranarū tū quod ex sanguisugarū succo cōficitur. Appellaturq; Græcis ψίλωθρον, latinis dici potest depilatorium.

Omnibus obscœnis medēdis. Cap. XXXVI.

Dicendū, & quę sit mēbris medicina pudendis.
Languidus antiquo purgatur penis Iaccho,
Ac super illinitur fœcundæ felle capellæ.

Mane nouo myrti frondes commandere prodeſt
Cui dolet, atq; illas in vulnus deſpuat ipſum.
Fæce etiam vini genitalia lauta leuantur,
Et tumidos teſtes nereia lympha cohercet,
Vel bulbi ex mulſo, vel cera immiſta cupreſſo,
Aut faba cum tepidis Bacchi decocta fluentis.
Ramicis immenſum fertur cohibere tumorem
Far madidum lympha, & ferali fronde cupreſſi:
Vnde etiam potu frons hæc memoratur amica.
Sin autem exiſtit durum tibi glandibus inguen,
Proderit induci cochleas cum melle minutas.
Obſcœnos ſi pone locos noua vulnera carpant,
Horrentum manſa curantur fronde ruborum.
Et ſi iam veteri ſuccedit fiſtula morbo,
Muſtellæ cinere immiſſo purgabitur vlcus
Sanguine cum ricini (quem bos geſtauerit antè)
Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi,
Herbáq; cum ſeuo folijs de mille vocata.

Iſchiæ, & articulari morbo curando.
Cap. XXXVII.

SÆpius occultus victa coxendice morbus
Perfurit, & greſſus diro languore moratur.
Populus alba dabit medicos de cortice potus,
Necnon & teneræ gracili de fronde geniſtæ
Arreptos caules, acidóq; liquore madentes
Sumere conueniet rubiam quoq; ducere potu,
Aut in aminæo cochleas haurire lyæo.
Si vero articulos tabes inimica per omnes

Hæserit, ex ficu betas ac melle ligabis,
Vel pelagi latices simul & bacchæia dona
Sumere curabis, nimio sed parcito vino.
Ennius ipse pater dum pocula siccat iniqua,
Hoc vitio tales fertur meruisse dolores.

Furunculo medendo. Cap. XXXVIII.

CVm sanguis nimius puri commistus atroci
Æstuat, & papulas altè sustollit acutas,
Rhesinam misces & saxis ordia fracta,
Conspersa hæc tepidis apponere conuenit vndis.
Vis & hyoscyamum ceræ seuóq; iugatum
Nectere, non minus hæc poterit medicina iuuare.
Prætereáq; fimum ex gallo (quod legeris) albo,
Hymbribus ex acidis fidens appone dolenti.
Auribus aut pecudum molles expromito sordes,
Vnguine quo fotis dabitur medicina papillis.

Carboni medendo. Cap. XXXIX.

HOrrendus magis est, perimit qui corpora carbo,
Vrit hic inclusus, vitalia rumpit acerbus
Hunc veteres quondam varijs pepulere medelis.
Tertia nanq; Titi simul & centesima Liui
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exactum, aut poto raporum semine pulsum,
Infecti dicens vix septem posse diebus
Vitam produci, tanta est violentia morbi.
Dulcacidum laticémq; cumini semine iunge,
Atq; fimum pariter * paphiæ compone columbæ.

Paphiæ columbę, ait ꝓpter Venerē sub cui⁹ tutela colūbæ sunt, quę & ipsa Paphia idcirco dicta fuit, ꝙ in Papho oppido minoris Asiæ fanū habuerit olim celeberrimum. Vide Pli. li. 2. cap. 98.

Hinc line diruptas partes, & clauſa venena.
Præterea triti reſerant & operta lupini.
Nonnullus calcem viuam diſſoluit aceto,
Fumantémq; niuem papulis apponit acerbis.
Eſt qui gallinæ perducat ſtercore corpus,
Allia vel piperi parcè commiſta linuntur
Pythagoræ cognata leui condita cumino.
Proderit & madida fermentum polline turgens.

Cognata id eſt familiaria in cibo. Vide Laertiũ in vita Pythagoræ.

Pano, vomicæ, & ſtrumæ depellendis. Cap. XL.

Svnt alij quos dura mouet natura tumores
Non minus horrendi, ſed non ita pernicioſi,
Vomica qualis erit, vel eidem proxima quædam.
Simplice rheſina miſcebimus hordea tuſa,
Et mulſos amnes, & purgamenta columbæ,
His bene decoctis languentia membra fouentur,
Mollis odorato faba iungatur coriandro.
Proderit appoſitum mollitq; aperitq; tumorem
Aut de phaſganio radix decocta paluſtri,
Quæ ſalis admiſto tundetur condimento.
Proderit & manſum quod traxeris arbore viſcum
Gramen hyoſcyami ceræ ſeuóq; vetuſto
Concilia, miſtiſq; locos perduce dolentes.
Exercere etiam corpus medicina potens eſt.
Cuum defundes in fictile, deinde putamen
Marrubij ſucco implebis, pòſt melle liquenti
Omnia conſociata tepenti proſpera potu
Sumuntur, reſerántq; malum purgántq; leuántq;,

Igni ſacro medendo. Cap. XLI.

> ἱερυσιπέλας Græcis dicit̃ vulgo ignis diui Antonij. Fęcibus, id ẽ, excremẽtis ſiue pinguibus, hoc eſt adipe.

EST etiam morbi ſpecies, quæ dicitur ignis,
Languida quo multo torrentur mẽbra calore.
Vel tu vicino ſeuum bouis igne remittes,
Mollitúmque lines, vel oloris fæcibus oua,
Sed non cocta dabis, ſic torrida membra fouebis.
Lumbricus terræ miſto inducetur aceto,
Aut parili noua ruta modo, ſed iungis oliuum.
Ouáque cum betis proſunt ſæpe illita tritis.
Allia dant cinerem ſociato oleóque garóque,
Vnguine quo gliſcens deponet flamma furorem.
Sæpe chelidoniæ pars candida iungitur oui,
Quæ medico potu ſed vili trita capeſſes,
Admiſcere memor lymphas amnémque falerni.

Podagræ depellendæ.

> Epidaurius de9, hoc eſt Aeſculapi9

QVedã ſũt rabidæ medicamĩa digna podagræ,
Cui ter tricenas ſpecies Epidaurius ipſe
Dixit ineſſe deus, requiem tamen indere (morbo
Fas erit, & triſtẽ ſaltẽ mulcere dolorem.
Ergo age, & arreptum ſalicis frondémque librúmque
Cum vino tere, ſic contractos perline neruos.
Aut cum prima mali ſeſe oſtentabit origo,
Feruida non timidis tolera cauteria plantis,
Seminecis ve hirci reſerato pectore calces
Inſere, ſic diræ reprimes primordia peſtis.
Aut ſi corruptus perſederit altius humor,
Trita cupreſſus ibi Baccho iungetur acerbo
Panibus & teneris, cohibebitque addita queſtus,

> Hoc eſt pedes podagrici.

Parua ſabucus item hircino collita ſeuo,
Triticeæq́ acido manantes amne farinæ,
Aut nitido ranæ decoctum viſcus oliuo,
Siue chelidoniæ ſuccus ſale miſtus aceto.
Sunt quibus appoſita ſiccatur hirudine ſanguis.
Non audita mihi ſit fas ſed lecta referre,
Hoc quidam raptus morbo per tempora meſſis
Vicino plantas frumenti preſſit aceruo,
Euaſitq́ grauem caſu medicante dolorem.

Vide Pliniū li.22.ca.25.

Vulneribus ferro aut verberibus factis. Cap. XLIII.

NAturæ vitijs medicas obiecimus artes,
Nunc & fortunę iaculis obſiſtere par eſt.
Si cui forte lapis teneros violauerit artus,
Necte adipes vetulos & tritam chamæciſſon
Nec pudeat luteæ ſtercus perducere porcæ.
Sin autem ſęuo laceratum eſt verbere corpus,
Tum lixiua cinis ceras diſſoluit & oua,
Admiſtóq́ oleo vibices comprimit atras.
Si vero infrenus manat de vulnere ſanguis,
Purpura torretur conchyli perdita fuco,
Huius & atra cinis currentem detinet vndam.
Verrucæ quoq́ deſectæ frenare cruorem
Dicitur ambuſtus tyrio de vellere puluis,
Præterea nimios reſerati vulneris amnes
Peniculi cinis aſtringit vel fimbria porri,
Siue fimus manni cum teſtis vritur oui,
Et reprimit fluidos miro medicamine curſus.

Vulneribus quibuscunque casibus factis. Cap. XLIIII.

TAm varia humanæ sunt vulnera cōditionis,
Vt nequeā proprias cūctis adscribere curas.
Hisdem igitur monitis casus armabimus omnes,
Sic tamen vt nullus medicinam clauserit error.
Ergo modus quicunq; obtingit vulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus,
Herbáq; quæ folijs nomen de mille recepit,
Appositu prodest adipi permista vetusto.
Succida cum tepido nectetur lana lyæo,
Ambustæ ve cinis complebit vulneris ora.
Concludit vero vel frons vel ramus ab vlmo,
At succis hederæ pulchrescit fœda cicatrix.

Homini à simia morso curando. Cap. XLV.

SIue homo seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit, virus simul intulit atrū,
Betonicam ex duro prodest insumere Baccho.
Necnon & rhaphani cortex decocta medetur,
Si trita admorsis fuerit circumlita membris.

Serpentium morsibus, & viperinis excludendis. Cap. XLVI.

CVspide non quisq̄ longæ neq; cæde sarissæ
Fulmine nō gladij, volucris nec felle sagittæ,
Quàm cito vipereo potis est affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, succósq; medentes,
Quem nocuit serpens, fertur caput illius apte,
Vulneribus iungi, sanat quem sauciat ipsa.

Quē nocuit antiquè dictū. Sic Plau

Utq; sarissæa curatus Telephus hasta.
Proderit & caulem cum vino haurire sabuci,
Aut coctum rhaphani librum tritúmq; ligare,
Siue etiam excelsa folium de mole cupressi,
Aut tithymallus atrox vulnus contrita perungit.
Carduus est nondum doctis fullonibus aptus,
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fœtu commista coagula vino
Sumuntur, quæ res membris agit atra venena.
Aut ferulæ radix potatur in hymbre lyæi
Betonicæ ve leues, gallinæ aut iura vetustæ.
Si vero horrendum vulnus fera fecerit aspis
Vrinam credunt propriam conducere potu.
(Varronis fuit ista senis sententia) necnon
(Plinius vt memorat) sumpti iuuat hymber aceti.
Dicendum, & quæ sit præcox medicina timenti,
Cautio nanq; potest diros præuertere morsus,
Si iecur exectum tardo de vulture portes,
Erucis aut si totos perduxeris artus,
Quas prius attritas vehementi spargis aceto.
Aut tu ceruina per noctem in pelle quiesces,
Aut genere ex ipso dentem portabis amicum.
Toxica præterea qua sint pellenda medela,
Expediam: sanguis poterit prodesse caninus,
Quòd facili potu antidotos imitatur honestas.
Vis & mirificos cautus prædiscere odores,
Accensis quibus arcetur teterrima serpens,
Aut styracem torres, aut diri vulturis alam,

tus in Milite glorioso. Iura te non nociturã esse hominẽ de hac re neminẽ. Et in eodẽ itẽ. Iuro p Venerẽ & Martem me nociturum neminẽ. Aliàs cui nocuit legendum.

Lib. 23 c. 6

Honestas, hoc est, bonis & laudabiles & probabiles.

Vel nepetam, aut frondem rigidæ stirpémque myricæ.

Ictibus scorpij, & morsibus muris cæci, siue aranei. Cap. XLVII.

SVnt minimæ species, sed diræ vulnera pestis,
Quæ magis in tenui latitantes corpore fallunt.
Scorpius & grauis est & araneus, hæc mala semper
Captant securos multa iam nocte sopores.
Et documenta dedit nobis prostratus Orion,
Magna quòd exiguis perimantur sæpe venenis.
Et quum vulnus atrox incussit scorpius ardens,
Continuo capitur tunc digna cæde retusus,
Vulneribúsque aptus fertur reuocare venenum.
Aut calidis pelagi lymphis loca læsa fouentur,
Siue meri potu dissoluitur improba pestis.
Ad cunctos autem morsus ictúsque minorum
Caseus aptus erit simæ de lacte capellæ,
Cúmque hoc absumi debebit origanus herba,
Hæc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon peniculo calidum annectetur acetum,
Aut viuum sulphur sicci cum fece lyæi.
Exiguo piperis cerebrum conspergito galli.
Quo lita sanescunt depulso membra dolore.
Sin autem muris nocuit violentia cæci,
Quæ sola signauit voluendis orbita plaustris,
Illine, mira datur vili de puluere cura.

*Murē cæcū videtur author id dicere animal culū, quod Plin. & alij

Subitaneo dolori, febri atqua ostocopoco.
Cap. XLVIII.

Nonnunq̃ existit subiti noua caussa doloris,
Cuius origo latet, veris repriměda medelis,
Namq; chelidoniã misto sale nectere prodest,
Velleráq; infuso recalentia sulphure sanant.
Ostocopon lento conducit melle perungi.
Sin autem calidę depascent corpora febres,
Tunc apij succus leni sociatur oliuo,
Membra lines, fotúq; ferus mulcebitur ignis.
Nec spernendus adeps, dederit quem bestia melis,
Seminecis cerui lachrymam misceri liquori
Conuenit, atq; artus illinc mulcere calentes,
Febribus aut longis galli noua iura vetusti.
Subueniũt etiã tremulis medicantia membris.

murẽ araneum appellãt. Nã eadẽ medicina, quæ hic ab auth. describitur aduersus ei⁹ morsum, à Plinio pditur, lib. 30. ca. 1. * Ostocopos grecanica vox est, ὀστόκοπος & cõposita ex duobus nominib⁹, quorũ alterum ὀστοῦν os, alterũ κόπος laborẽ siue dolorem latinis interpretatũ significat.

Quartanæ typo medicando. Cap. XLIX.

Nec tu crede leuem dilato tempore febrem,
Quæ spatium sibi dat, magis vt cessando calescat,
Letali quæ grassatur quartana calore
Ni medicas adhibere manus curemus & herbas,
Allia non pudeat terno cum cimice trita,
Et diluta mero medijs haurire diebus.
Aut facilem iecoris murini ducere fibram,
Quatuor vt duri iungantur scrupula Bacchi,
Mira est absynthi cum simplice potio lympha.
Sume tribus digitis apprehensum semen anethi,
Tantundem marathri, mulsum nec desit aceti,

Sunt inter medicos nõ parui nominis, qui typũ pro horrore, cuiusmodi in febribus accidere solet interpretẽtur. Aliàs forma, figura & mod⁹ dicitẽ latinis

Vno sed cyatho prædicta salubriter hauris.
Mæoniæ iliados quartum suppone timenti,
Aut leporis tepidi diluta coagula trade.
Prodest & potus, sed mulsus Doridis humor.
Quidam etiam miranda ferunt veniente calore,
Iurantes ludum Veneris munúsq; petendum,
Sed prius est oleo partus feruescere ranæ
In triuijs, illóq; artus perducere succo.

Mæoniæ, hoc est Homericę siue Homeri, qui patria Męonius creditur fuisse. Et apud Persium męonides à Męone patre dictus.

Tertianæ typo medicando. Cap. L.

Est etiam alternis febris rediuiua diebus,
Tempora discernēs quasi iustę pondere libræ.
Vt possis igitur talem prohibere furorem,
Inuolues cera pallentis grana cumini,
Puniceæq; indes pelli, collóq; ligabis.
Pulegij ramus lanæ velatus amictu
Tempore suspecto medicos præbebit odores.
Preterea tritus cimex potatur in ouo
Horridus attractu, sed gustu commodus apto.

Puniceę pelli, hoc est, malicorio, quæ testa est mali punici.

Quotidianę typo medicando. Cap. LI.

At qui continuis non cessat adire diebus,
Sed tantū certas morbus discriminat horas,
Triticeū metuit granū (si credere dignum est)
Quod latitans fracto fuerit sub pane repertum,
Necnon ossa iuuant septis inuenta domorum,
Conuenit hæc tereti pendentia subdere collo,
Multáq; præterea verborum monstra silebo.
Nam febrem vario depelli carmine posse
Vana superstitio credit, tremuléq; parentes.

De verborū & carminū potētia, vide Pli. lib. 28. cap. 2.

Hemitritæo depellendo. Cap.LII.

Mortiferū magis est, quod græcis hemitritēū
Vulgatur verbis, hoc nostra dicere lingua
Non potuere vlli (puto) nec voluere parentes.
Inscribes chartæ, quod dicitur Abracadabra,
Sæpius, & subter repetes, sed detrahe summam,
Et magis atq; magis desint elementa figuris
Singula, quæ semper rapies, & cætera figes,
Donec in angustum redigatur littera conum,
His lino nexis collum redimire memento.
Nonnulli memorant adipem prodesse leonis.
Coralium atq; crocum corio connectito felis,
Nec dubites illis virides miscere smaragdos,
Talia languentis conducent vincula collo,
Letaléśq; abigent (miranda potentia) morbos.

Rapies, hoc est auferes. Figes, hoc videlicet modo, atq; ordine.

abracadabra
abracadabr
abracadab
abracada
abracad
abraca
abrac
abra
abr
ab
a

Fracturis & luxatis membris sanandis. Cap.LIII.

Infandum dictu cunctis procul absit amicis,
Sed fortuna potens omen conuertat in hostes.
Vis indigna nouo si sparserit ossa fragore,
Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis,
Lintea deinde superq; inductas nectere lanas.
Sæpius & succos conspergere pinguis oliui,
Bis septem credunt coalescere cuncta diebus.
Aut veteri Baccho capræ fimus inde petulcæ,
Hoc aperit clausum, trahit hærens, sanat apertum.
Sin vero caput infestus colliserit ictus,
Ex oleo necti vestis debebit arachnes,

Vestis Arachnes, telā aranei dicit

Nescit abire, id est, non deponetur.

Nesciet hæc illinc (nisi cum sanarit) abire.
Quòd si luxa suo decedant membra tenore,
Urere fœmineos crines, ac iungere seuum
Congruet, ac tali medicamine mota ligare.
Aut malum ex pingui tritum apposuisse iuuabit.
Aut si conclusum seruauit tibia vulnus,
Stercus ouis placidæ iunges adipésq; vetustos,
Pandere quæ poterunt hulcus, patulóq; mederi.

Neruis & dolentibus atque contractis iuuandis. Cap. LIIII.

HAud quisq; credet disiectos vulnere neruos
Ad solitum rursus reuocari posse vigorem,
Sed prodest terræ lumbricos indere tritos,
Queis vetus & ranis sociari axungia debet.
Si vero occultus neruos dolor vrit inertes,
Vulturis excisos adipes rutámq; remitte,
Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.
Conuenit & pelagi calidis perfundier vndis.
Carica, vel betis lento cum melle iugatur,
Aut Baccho madefacta ceres cum fronde cupressi,
Quo poteris potu recreare rigentia membra.
Sin autem subito replicantur corpora morbo,
Contractos reuocat neruos caro sumpta columbæ.

Ægris somno adsciscendo. Cap. LV.

NOn solum miseros teterrima febris adurit,
Sed super optato pergit viduare sopore,
Ne prosint placidi cælestia munera somni.
Charta igitur, varijs quam pinxit littera verbis,

Uritur, inde cinis calido potatur in amni.
Proderit & magnum capiti ſubſternere fulcrum,
Prodeſt & miſtam lymphis potare cupreſſum,
Palladijs itidem ſuccis, quos flore roſarum
Iungis, & immiſces madidum tritúmq; papauer.
Quo lita frons facilem præbebit nocte quietem,
Necnon mandragoræ guſtu ſopor additur altus.
Dilue præterea glomeramina, quæ gerit intus
Clauſa aries inter geminæ coxendicis vmbras,
Inde ſoporati ducentur gutture potus.

Glomeramina, hoc eſt, pilulas ex fimo ſiue excrementorum.

Lethargo expellendo. Cap. LVI.

DIximus hanc ſortem miſeris mortalibus eſſe,
Vt ſint ſæpe mala inter ſe contraria morbi,
Deniq; nonnunq̃ ſomno ſic membra grauantur
Ut coniungatur leto ſopor altus acerbo.
Ergo leui flamma torrentur cornua capræ,
Quo nidore grauem depellent lumina ſomnum.
Aut veneris labrum quæ dicitur herba, bibetur,
Quæ teritur prius, & vino confuſa liqueſcit.
Conueniunt acidis euphorbia miſta fluentis,
Gramina vel rutæ gemina ſi nare trahuntur.
Quidam dira iubent, ſepteno cimice trito,
Ut vitientur aquæ, cyathúſq; bibatur eorum,
Hæc potiora putant, quàm dulci morte perire.

Comitiali morbo curando. * Cap. LVII.

EST ſubiti ſpecies morbi, cui nomen ab illo eſt,
Quod fieri nobis ſuffragia iuſta recuſant.
Sæpe etenim membris acri languore caducis,

* Comitialis hic morbus dictus eſt, id quod & author quoq; innuit, q̄ in comitijs ſæpe numero ij, quibus ſuffragia negabant̃, ſubito in terrã cadere cõſueuerũt. Græcis ἐπιληψία dicit̃. Vulgo morbus caduc⁹ appellatur.

Consilium populi labes horrenda diremit.
Ipse Deus memorat dubiæ per tempora lunæ
Conceptum, talis quem sæpe ruina profudit.
Prodest cum veteri Baccho fel vulturis ampli,
Sed cochlear plenum gustu tibi sufficit vno.
Aut cruor ex progne mistus cum polline thuris,
Aut apium elixum, aut conditum melle fel agni,
Marrubiúmve pari confusum pondere mellis,
Cuius terna dabis gustu cochlearia in vno.
Aptus mustelæ cinis est & hirundinis vnà.
Præterea pluuias hominis, quas calua supino
Excepit proiecta sinu, consumere prodest.
Aut lapis ex nido vaga quem congessit hirundo
Vellitur, & nexu fouet attollitq; iacentem.
Pellitur (vt fama est) gustu quoq; languor anethi.

Regio morbo pellendo. Cap. LVIII.

Regius cur hic morbus dicat̃, vide præterea & Celsum lib. 4 ca 24. Dicit̃ & morb⁹ arquat⁹, quẽ & nonnulli aurigineẽ appellari tradunt. vñ & græcis ἰκτερός, siue morb⁹ ictericus dicitur, à colore auiculæ eius ncis.

Regius est vero signatus nomine morbus,
Molliter hic quoniam celsa curatur in aula.
Huic rubia ex multa fertur conducere lympha,
Allia trita dabis vino madefacta calenti,
Vellera cum vino suffiri sulphure prodest.

Infantibus dentientibus, vel strige inquietatis curandis. Cap. LIX.

Nudũ hominẽ primũ mater natura profundit,
Insuper excruciat, niueis cũ dentibus armat.
Collo igitur molli dentes nectentur equini
Qui primi fuerint pullo crescente caduci.
Aut teneris cerebrum gingiuis illine porci.

Aut leporis niueum bibitur cum lacte caprino.
Præterea ſi forte premit ſtrix atra puellos
Viroſa immulgens exertis hubera labris,
Allia præcepit Titini ſententia Vecti
Qui veteri claras expreſſit more togatas.

> Titini cuiuſdam mētio ſubīde fit ī Plinio & Lactātio. Apparet qdē ex hoc loco eū ſcripſiſſe de claris fœminis Romanis. Certū eſt autē ex Lactātio eundē ſcripſiſſe ſpectaculorum libros, ſi modo idem author eſt.

Combuſtis igni vel frigore curandis. Cap.LX.

Vnt diuerſa quidem mala frigoris atq; caloris,
Sed tamen amborū ſimili nocet vlcere virus,
Illa quoq; vſta putes, quæ ſunt niue læſa rigente
Conuerſa in cinerem platani pila curat vtrunq;.
At vero ambuſtum flammis, qui candidus oui
Succus ineſt penna inductus ſanare valebit.
Aut tu ſuccoſæ cinerem perducito lanæ,
Aut viuam ex oleo veteri componito calcem,
Ordea vel franges atq; oui candida iunges,
Adſit adeps porcæ (mira eſt nam forma medelæ)
Iunge chelidonias, ac ſic line vulnera ſuccis.
Quódq; recens vſſit glacies axungia ſimplex
Mulcet, & ex facili grata eſt medicamine cura.

Venenis prohibendis. Cap.LXI.

VT tutus fias infeſtæ fraude nouercæ,
Vel quicunq; tuo carpetur liuidus actu,
Non expectatis eat obuia cura venenis,
Ante cibos igitur iuglandis fœtus edatur,
Produnt electri rorantia pocula virus.
Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ
Conueniunt potu, dimerſáve ficus olino.

Sæpe etiam rhaphanum prædixit numen edendum.
Antidotus vero multis Mithridatica fertur
Consociata modis, sed Magnus scrinia regis
Cum raperet victor, vilem deprendit in illis
Synthesin, & vulgata satis medicamina risit.
Bis denum rutæ folium, salis & breue granum,
Inglandésq; duas totidem cum corpore ficus,
Hæc oriente die parco conspersa lyæo,
Sumebat metuens, dederat quæ pocula mater.

Huius Antidoti & eius cōpositiōis meminit Plin. lib 23. cap. 8. Cuius perinde verba hic subscribā: In sāctuarijs (inquit) Mithridatis maximi regis deuicti, Cn. Pōpeius inuenit ī peculiari commētario ipsius manu cōpositionem Antidoti, è duabus nucibus siccis, itē ficis totidē, & rutæ folijs viginti simul tritis, addito salis grano: & q hoc ieiunus sumat, nullum venenum nociturum illo die.

Venenis datis, expellendis. Cap. LXII.

SI nequit infandum præuertere cautio virus,
Proximus ille gradus, data pocula pellere cura.
Lac asinæ placidæq; bouis prodesse loquuntur,
Betonicam ex paruo sumunt pleriq; lyæo.
Quòd si hederæ succos (quæ truncos implicat altos)
Instilles pateris, poterunt haud vlla nocere
Pocula, quæ quisquam sænis vitiauerit herbis.
Si quis hyoscyamum gustarit, lacte capellæ
Exhausto, rabidos poterit mulcere furores.

Vulneribus etiam dubie curandis. Cap. LXIII.

VVlnera tabescunt spatio vitiata dierum,
Curáq; nil prodest, nec ducitur vlla cicatrix,
Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,
Vlceris annosi sinus vt coalescere possit.
Marrubium si tu recoquas, illóq; liquore
Vulnus atrox foueas, cineres vel hirundinis altæ
Inducas, leporis ve aspersa coagula vino,
Aut hederam Baccho decoctam, & semen anethi,

Aut cineres alni tardo cum melle ligentur.
Lumbrici terræ poterunt conducere vulnus,
Aut facilis lapathi cumulatio vulnera purgat.
Et commiſtus adeps, ſed nonnullo ſale tactus.
Pinea præterea vino cum ſulphure cortex,
Et pice cum ſpiſſa iam perdita membra reponit.

Verrucis tollendis. Cap. LXIIII.

INterdum exiſtit turpi verruca papilla,
Hinc quondam Fabio verum cognomen adhæſit,
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem,
Id poterit vitium ſanguis curare lacertæ,
Aut vrina canis cum terra inducta madenti.
Aut herbæ ſuccus quæ fertur nomine lathyr,
Et tithymallus item tali ſatis apta medelæ.
Si rupta immenſos fundit verruca cruores,
Purpureo triti cineres de vellere proſunt,
Quod fuerit vero conchyli ſanguine tinctum.

* Lathyr, mihi quidē legendū oīno videt̄, vt ſit tamen lathyr dictum ꝑ lathyris p̄ Apocopē, de cuius herbę medicina Dioſc. Succus (inquit) eius modo, quo de Tithymallo, excipit̄ ad eoſdē effectus. Cæterū de ſucco Tithymalli, ſiue de lacte, qui eſt eius ſuccus, ita idē Dioſco. ait: Formicas verrucáſq; ſanat.

Hæmorrhoidibus medendis. Cap. LXV.

EXcruciant turpes anum ſi forte papillæ,
Agreſtis radix prodeſt ſuperaddita porri.
Ni violet, ſanat iuglandis fragmine clauſa,
Sal niueum ſumes, beticum quod nomine dicunt.
Dulcia cúmq; nigra iunges fuligine mella.
Apponéſq; ſupèr, pellit medicina dolorem.

Finis.

Palæmõis. Sunt, q huius opusculi, Priscianũ authorẽ esse putent. Sed reclamat eruditorum maior pars.

Q. RHEMNII FANNII PALAEMONIS, DE PONDERIBUS & MENSURIS LIBER.

Pondera pæonijs veterum memorata libellis
Nosse iuuat, pondus rebus natura locauit
Corporeis, elementa suum regit omnia pondus,

Manet, id est, firma & imota subsistit.

Pondere terra manet, vacuus neq; ponderis æther
Indefessa rapit voluentis sydera mundi.
Ordiar à minimis, post hæc maiora sequentur.
Nam maius nihil est aliud, quàm multa minuta.

Cap. Primum.

Semioboli duplum est obolus, quẽ pondere duplo
Grãma vocant, scrupulũ nostri dixere priores,

Semina latitãtia in siliqs, hoc est grana siliquę, quę semina scrupula singula pendẽt, hoc est diobolum.

Semina sex alij siliquis latitantia curuis,
Attribuunt scrupulo, lentes veraciter octo,
Aut totidem speltas numerant, tristésve lupinos
Bis duo. sed si par generandi his pondus inesset,
Seruarent eadem diuersæ pondera gentes.
Nunc variant, etenim non omnia fœdere certo
Naturæ, sed lege valent, hominúmq; repertis.
In scrupulis ternis drachmam, quo pondere doctis
Argenti facilis signatur pondus Athenis.
Holcéq; à drachma non re, sed nomine differt.

Drachmam si gemines, aderit quem dicier audis,
Siciliquus: drachmæ scrupuli si adiectio fiet,
Sextula quæ fertur, nam sex his vncia constat.
Sextula cum dupla est, veteres dixere duellam.
Vncia fit drachmis bis quattuor, vnde putandum
Grammata dicta, quòd hæc viginti quatuor in se
Vncia habet, tot enim formis vox græca notatur,
Horis quot mundus peragit noctémq; diémq;.
Vnciáq; in libra pars est, quæ mensis in anno.
Hæc maior latio libra est gentiq; togatæ,
Attica nã minor est, ter quinq; hãc deniq; drachmis,
Et ter vigenis tradunt explerier vnam.
Accipe præterea, paruo quam nomine graij
Mnam vocitant, nostriq; minam dixere priores,
Centum hæ sunt drachmæ, ꝙ si decerpseris illis
Quattuor, efficies hanc nostram deniq; libram.
Attica quæ fiet, si quartam dempseris hinc mna.
Cecropium superest, post hæc docuisse talentum
Sexaginta minas, seu vis sex milia drachmas,
Quod summum doctis perhibetur pondus Athenis,
Nam nihil his obolòve minus, maiúsve talento.
Nunc dicam, solidæ quæ sit diuisio libræ,
Siue assis, nam sic legum dixere periti.
Ex quo quod soli capimus perhibemur habere.
Dicimur aut partis domini pro partibus huius,
Vncia nam libræ si deest dixere deuncem,
At si sextantem retrahas, erit ille * decuncis,
Sed nullum reliquo nomen semuncia certum,

Vox græca, Ita sane legendũ coniecto, vt sit singulare positũ pro plurali, & hic sensus sit, vox græca, id est, voces grecæ tot formis notãtur, id est, scribuntur. Totenĩ literis græci vtuntur, nempe quatuor & viginti.

Cecropiũ, hoc est Atticum à Cecrope Athenienſium rege.

Solidũ, hactenus soli, legi potest solidi.

*Decuncis ꝓ decũx, q & dextans dicit, positum esse videtur.

Dempta dabit, neq; enim est huius sescũcia triplex.
Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto.
Cúnq; triens desit, bessem dixere priores.
Iidem septuncem dempto quincunce vocarunt.
Post hæc semissis solidi pars maxima fertur.
Nam quæ dimidium superat, pars esse negatur,
Ut docuit tenui scribens in puluere Musa.
Cætera dicta prius quibus est semuncia maior.

Dubitari potest an hic Musa medicus ille fuit Augusti Cęsaris. Cuius meminit Celsus vno alteróq; loco, & post hunc Pli. & inter grecos scriptores Galenus, an alius quispiam.

SCHOLIA.

Quattuor, *efficies hanc nostram*. *Nostram, hoc est, Romanã, quæ nonagintasex drachmas continebat, sicut* Attica *septuagintaquinque, quemadmodum & id à* Leonhardo Portio *annotatum est.* Hinc *paulo superius author* Romanam *maiorem,* Atticam *minorem appellauit libram, quæ efficitur (vt hic tradit)* ex Mna, *si quartam partem dempseris, hoc est,* ex *centum drachmis vigintiquinque.*

De *ponderibus siue mensuris, humidorum, & frugum.* Cap. II.

ET de ponderibus superest pars altera nobis,
Humida metiri, seu frugum semina mauis.
Cuius principio nobis pandetur origo.
Pes longo spatio latóq; notetur in anglo,
Angulus vt par sit, quem claudit linea triplex.
Quattuor ex quadris medium cingatur inane.

Hic tenõ pigeat recurrere lector candide, ad

Amphora fit cubus, quam ne violare liceret,
Sacrauere Ioui Tarpeio in monte quirites.
Huius dimidium fert vrna, vt & ipsa medimni
Amphora, térq; capit modium, sextarius istum
Sex decies haurit, quot soluitur in digitos pes.
At cotylas quas, si placeat, dixisse licebit
Heminas, recipit geminas sestarius vnus,
Qui quater assumptus fit graio nomine chœnix.
Adde duos, chus fit vulgo, qui est congius idem,
A quo sestari nomen fecisse priores
Crediderim, quòd eos capiat sex congius vnus.
Ac cotyle cyathos bis ternos vna receptat,
Sed de abaco nobis id pondus sæpe notatur,
Bis quinq; hunc faciūt drachmæ, si appēdere tētes:
Oxybaphus fiet, si quinq; addantur ad illas.
At mystrum cyathi quarta est, ac tertia mystri,
Quam vocitant cyamen, capit hæc cochlearia bina.
Quòd si mensuræ pondus componere fas est,
Sestari cyathus pars est, quæ est vncia libræ,
Necnon oxybaphi similis sescuncia fiet.
Siciliquúmq; tibi mystro similare licebit.
Cochlear extremū est, scrupuliq; imitabitur instar.
Attica præterea dicenda est amphora nobis,
Seu cadus, hanc facies, nostræ si adieceris vrnam.
Est & bis decies quem conficit amphora, nostris
Culleus hac nulla est maior mensura liquoris.
Est etiam terris, quas aduena Nilus inundat,
Artaba, cui superat modij pars tertia post tres,

quintū doctissimi Budæi librum de asse & partib⁹ ei⁹, vt i quo horū versuum ille luculenā tam explanationē tradit, & breuiter & eleganter.

ὀξύβαφος.

Κύαμος.

Μύστρον & μύστρος.

ἀρτάβη. Hesychius, ἀρτάβα (in gt) μέτρον μηδικὸν οἱ πδ, ἀττικὸς μέδιμνος. Et Suidas item.

Nanq; etiam modijs explebitur artaba triplex.

De pōderibus variorū liquorū, & aquarū. Ca. III.

Illud præterea cohibere memento
Finitum pondus varios seruare liquores.
Nam libræ (vt memorant) bessem sestarius addet,
Seu puros pendas latices, seu dona lyæi.
Addunt semissem libræ labentis oliui,
Selibrámq; ferunt mellis superesse bilibri.
Hæc tamen assensu facili sunt credita nobis,
Nanq; nec errantes vndis labentibus amnes,
Nec mersi puteis latices, aut fonte perenni
Manantes par pondus habent, non deniq; vina,
Quæ campi aut colles nupérve aut antè tulere,

Mechanica musa, id est operoso ingenio. Μηχανική.

Quod tibi mechanica promptū est depromere musa,
Ducitur argento, tenuíve ex ære cylindrus,
Quantum inter nodos fragilis producit arundo
Cui cono interius modico pars ima grauatur,
Ne totus sedeat, totúsve supernatet vndis,
Lineáq; à summa tenuis descendit ad ima
Ducta superficie, tot quæq; in frusta secatur,
Quot scrupulis grauis est argentiærísve cylindrus,
Hoc cuiusq; potest pondus spectare liquoris.

Maiori, sub audi pondere. Modulos, id est partes, in quas cylindrus intelligatur diuisus.

Nam si tenuis erit, maiori mergitur vnda,
Sin grauior, plures modulos superesse notabis,
Aut si tantundem laticis sumatur vtrinq;
Pondere præstabit grauior, si pondera secum
Cōueniunt, tunc maior erit, quæ tenuior vnda est,
Quòd si ter septem numeros texisse cylindri,

Hos videas latices, illos cæpisse ter octo,
His drachma grauius fatearis pondus inesse.
Sed refert æqui tantum conferre liquoris,
Vt grauior superet drachma, quantũ expulit vndæ
Illius aut huius teretis pars mersa cylindri.
Hæc de mensuris, quarum si signa requires,
Ex ipsis veterum poteris cognoscere chartis.

De inuentione argenti, auro in vna massa permisti. Cap. IIII.

Nunc aliud partum ingenio trademus eodem.
Argentum fuluo si quis permisceat auro,
Quantum id sit, quóve id possis deprendere pacto
Prima Syracusij mens prodidit alta magistri. *
Regem nanq; ferunt Siculum (quam vouerat olim)
Cælicolum regi ex auro statuisse coronam,
Compertóq; dehinc furto (nam parte retenti
Tantundémq; argenti opifex immiscuit auro)
Orasse ingenium ciuis, qui mente sagaci
Quis modus argenti fuluo latitaret in auro.
Repperit illæso quod Dijs erat antè dicatum.
Quod te quale fiet, paucis (aduerte) docebo.
Lancibus æquatis (quibus hæc appendere mos est)
Argenti, atq; auri (quod edax purgauerit ignis)
Impones libras, neutrum vt præponderet, hásq;
Submittes in aquam, quas pura vt cæperit vnda,
Protinus inclinat pars hæc, quæ sustinet aurum.
Pensius hoc nanq; est similari crassius vnda,
At tu siste iugum mediiq; è cardine centri

* Syracusij magistri, Archimedẽ Syracusanũ mathematicum significat. Habes autẽ huius rei historiã apđ Victruuium lib. 9. cap. 3. cuius initiũ huiusmodi est. Archimedis vero cũ multa mirãda inuenta, varia fuerint &c. Ac deinde sequit̃. Hiero enim Syracusis auctus regia potestate, rebus bene gestis, cum auream coronã votiuã Dijs ĩmortalibus in quodã fano cõstituisset ponẽdam. Reliq̃ apud ipsum Victruuium quære ac lege.

Interualla nota, quantum discerpserit illinc
Quótq; notis distet suspenso pondere filum.
Fac drachmis distare tribus, cognouimus ergo
Argenti atq; auri discrimina. deniq; libram
Libra tribus drachmis superat cum mergitur unda.
Sume dehinc aurum, cui pars argentea mista est,
Argentiq; meri par pondus, itémq; sub unda
Lancibus impositum specta: propensior auri
Materies, subsistet enim, furtúmq; docebit.
Nam si ter senis superabitur altera drachmis,
Sex solas libras auri dicemus inesse,
Argenti reliquum, quia nil in pondere differt
Argentum argento, liquidis cum mergitur undis.
Hæc eadem puro deprendere possumus auro,
Si par corrupto pondus pars altera gestet.
Nam quoties ternis pars illibata grauarit
Correptam drachmis sub aqua, totidem esse notabis
Argenti libras, quas fraus permiscuit auro.
Pars etiam libræ quæuis si forte supersit,
Hæc quoq; drachmarum simili tibi parte notetur.
Nec non & sine aquis.

SEQVVNTVR EX ORDINE IN Q. SERENI, DE MEDICINA LIBRO, CONTENTA CAPITA AD NVMERVM LXV.

INDEX VOCABVLORVM, QVAE IN HOC LIBELLO CONTINENTVR, ET EXPONVNTVR.

Pariſijs Apud Simonem Colinæum. Anno. M. D. XXXIII. Menſe Auguſto.